

Predmet C-34/24**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

18. siječnja 2024.

Sud koji je uputio zahtjev:

Rechtbank Amsterdam (Nizozemska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

20. prosinca 2023.

Tužitelji:

Stichting Right to Consumer Justice

Stichting App Stores Claims

Tuženici:

Apple Distribution International Ltd

Apple Inc.

Predmet glavnog postupka

Glavni postupak odnosi se na kolektivnu tužbu za naknadu štete koja je podnesena protiv društava Apple Inc. i Apple Distribution International Ltd. (u daljnjem tekstu: Apple i dr.) zbog navodnih povreda tržišnog natjecanja, osobito članaka 101. i 102. UFEU-a, zbog kojih je korisnicima nizozemskog Apple App Storea navodno nastala šteta.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Ovaj zahtjev za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a odnosi se na pitanje tumačenja i primjene članka 7. točke 2. Uredbe (EU) br. 1215/2012 (u daljnjem tekstu: Uredba Bruxelles Ia) u okviru kolektivnih tužbi i navodnih povreda tržišnog natjecanja prilikom kupnji u nizozemskom Apple App Storeu. Osobito je odlučujuće pitanje koji je sud mjesno nadležan za te sporove i je li u skladu s Uredbom Bruxelles Ia dopušteno primjenjivati nacionalna pravila o sukobu zakona iz nizozemskog Weta afwikkeling massaschade in collectieve actie

(Zakon o naknadi masovne štete na temelju kolektivne tužbe, u daljnjem tekstu: WAMCA) te koji su kriteriji povezanosti relevantni za utvrđivanje mjesne sudske nadležnosti.

Prethodna pitanja

Prvo pitanje (mjesto štetne radnje)

(a) U slučaju poput predmetnog, u kojem je u državi članici došlo do navodne zlouporabe vladajućeg položaja na tržištu u smislu članka 102. UFEU-a, i to prodajama na internetskoj platformi kojom upravlja Apple i koja je usmjerena na cijelu državu članicu, pri čemu Apple Irska djeluje kao isključivi distributer i posrednik programera te zadržava proviziju od iznosa kupnje, koje mjesto treba smatrati mjestom štetne radnje u smislu članka 7. točke 2. Uredbe Bruxelles Ia? Je li pritom relevantna činjenica da je internetska platforma načelno dostupna u cijelom svijetu?

(b) Je li pritom relevantno to što je u ovom slučaju riječ o tužbama koje je na temelju članka 3:305.a Burgerlijk Wetboek (Građanski zakonik, u daljnjem tekstu: BW) podnijela pravna osoba čija je svrha da samostalno zastupa kolektivne interese više korisnika koji imaju domicil u različitim sudskim okruzima (u Nizozemskoj: *arrondissement*) unutar jedne države članice?

(c) Ako na temelju pitanja 1.a (i/ili 1.b) u predmetnoj državi članici nije mjesno nadležan samo jedan, nego više nacionalnih sudova, protivi li se članku 7. točki 2. Uredbe Bruxelles Ia primjena nacionalnog (postupovnog) prava koje omogućuje upućivanje samo jednom sudu u toj državi članici?

Drugo pitanje (mjesto nastanka štete)

(a) U slučaju poput predmetnog, u kojem je navodna šteta nastala zbog kupnje aplikacija i digitalnih proizvoda unutar aplikacije na internetskoj platformi kojom upravlja Apple (App Store), pri čemu Apple Irska djeluje kao isključivi distributer i posrednik programera te zadržava proviziju od iznosa kupnje (i pri čemu je došlo i do istaknute zlouporabe vladajućeg položaja na tržištu u smislu članka 102. UFEU-a i do navodne povrede zabrane sklapanja zabranjenih sporazuma u smislu članka 101. UFEU-a) te u kojem nije moguće utvrditi mjesto u kojem su obavljene kupnje, može li kao kriterij povezanosti za mjesto nastanka štete u smislu članka 7. točke 2. Uredbe Bruxelles Ia služiti isključivo domicil korisnika? Ili u ovoj situaciji postoje i drugi kriteriji povezanosti za utvrđivanje nadležnog suda?

(b) Je li pritom relevantno to što je u ovom slučaju riječ o tužbama koje je na temelju članka 3:305.a BW-a podnijela pravna osoba čija je svrha da samostalno zastupa kolektivne interese više korisnika koji imaju domicil u različitim sudskim okruzima (u Nizozemskoj: *arrondissement*) unutar jedne države članice?

(c) Ako je na temelju pitanja 2.a (i/ili 2.b) mjesno nadležan nacionalni sud u predmetnoj državi članici koji je nadležan samo za tužbe u pogledu jednog dijela korisnika u toj državi članici, dok su za tužbe u pogledu drugog dijela korisnika mjesno nadležni drugi sudovi u istoj državi članici, protivi li se članku 7. točki 2. Uredbe Bruxelles Ia primjena nacionalnog (postupovnog) prava koje omogućuje upućivanje samo jednom sudu u toj državi članici?

Navedene odredbe prava Unije

Članci 101. i 102. UFEU-a

Članak 7. točka 2. te članci 17. i 18. Uredbe Bruxelles Ia

Navedeni nacionalni propisi

WAMCA

Članak 3:305.a BW-a

Članci 1. do 14., članak 209., članak 220., članak 1018.c stavak 3., članak 1018.d stavak 1. i članak 1018.e stavci 1. do 3. Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Zakonik o građanskom postupku, u daljnjem tekstu: Rv)

Sažet prikaz činjenica i glavnog postupka

- 1 Apple proizvodi različite prijenosne uređaje, kao što su iPhone, iPad i iPod Touch, koji rade s operativnim sustavom koji je razvio i kojim upravlja Apple (iOS) te koji je na te uređaje predinstalirao Apple. Za te uređaje moguće je preuzeti i/ili kupiti aplikacije u Apple App Storeu, Appleovoj internetskoj platformi za prodaju (*storefront*), na kojoj su dostupni i proizvodi unutar aplikacije. Riječ je o funkcijama, uslugama ili proizvodima unutar određene aplikacije. Te aplikacije razvijaju Apple ili treće strane. Na Appleovim uređajima uglavnom se mogu upotrebljavati aplikacije koje su dostupne u App Storeu. Za uporabu potonjeg potrebno je izraditi korisnički profil. *Storefront* App Storea može se upotrebljavati na temelju korisnikovih postavki i povezan je sa zemljom odabranom na korisničkom profilu. Korisnici koji na svojem profilu kao zemlju odaberu Nizozemsku automatski se prebacuju na nizozemski *storefront* App Storea. Plaćanja u App Storeu provode se isključivo preko Appleova sustava plaćanja App Store. Treće strane mogu nuditi aplikacije razvijene za Apple u App Storeu ako ispune određene uvjete. Namiruju se iz kupovne cijene koju su korisnici platili za uporabu aplikacija ili proizvoda unutar aplikacije, za što Apple zadržava proviziju. Apple Inc. na čelu je grupe Apple, ima sjedište u Sjedinjenim Američkim Državama i društvo je majka društva Apple Distribution International Ltd. (u daljnjem tekstu: Apple Irska). Potonje društvo djeluje u svojstvu Appleova

zastupnika i dobavljača u Europskoj uniji te vodi i obrađuje podatke korisnika u Europskoj uniji, pa tako i podatke iz korisničkog profila.

- 2 Svrha tužitelja, odnosno zaklada Stichting Right to Consumer Justice i Stichting App Stores Claims, jest, među ostalim, zastupati interese osoba koje su postale žrtve praksi štetnih za tržišno natjecanje. Rechtbanku Amsterdam (Sud u Amsterdamu, Nizozemska) podnijeli su kolektivnu tužbu za naknadu štete zbog povreda tržišnog natjecanja koje su počinili Apple i dr. te pritom zahtijevaju da se utvrdi solidarna odgovornost društava Apple Inc. i Apple Irska. Tužitelji su pokrenuli postupak na temelju WAMCA-a. Prije uvođenja tog zakona u Nizozemskoj je već bilo moguće podnijeti kolektivnu tužbu, ali otkad je stupio na snagu, moguće je podnijeti i kolektivnu tužbu za naknadu štete, što omogućuje učinkovito i valjano odlučivanje o masovnoj šteti. Zaklade podnose te tužbe u svoje ime i stoga djeluju u svojstvu samostalnih zastupnika interesa svih osoba koje smatraju da im je nastala šteta. Slijedom toga, tužitelji nisu opunomoćenici, zastupnici ni cesionari oštećenih osoba. Konačna odluka suda načelno je obvezujuća za oštećenike, osim ako iskoriste pravilo izuzeća (*opt-out*) i ako (eventualno) imaju pravo na pojedinačnu naknadu štete. Kolektivne tužbe za naknadu štete koje se temelje na WAMCA-u mogu se podnijeti i protiv inozemnih stranaka. U tom slučaju nizozemski sud mora odlučiti je li nadležan.

Ključni argumenti stranaka glavnog postupka

- 3 Tužitelji smatraju da je sud koji je uputio zahtjev nadležan u skladu s člankom 7. točkom 2. Uredbe Bruxelles Ia.
- 4 Apple i dr. smatraju da se nadležnost suda koji je uputio zahtjev ne može temeljiti na članku 7. točki 2. Uredbe Bruxelles Ia jer navodni štetni događaj nije nastao u Nizozemskoj. Podredno, Apple i dr. tvrde da Rechtbank Amsterdam (Sud u Amsterdamu) eventualno može biti nadležan za korisnike koji su obavljali kupnje u App Storeu s nizozemskim *storefrontom*.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 5 U glavnom postupku odlučujuće je pitanje je li sud koji je uputio zahtjev nadležan za kolektivne tužbe za naknadu štete u skladu s člankom 7. točkom 2. Uredbe Bruxelles Ia.
- 6 U presudi od 15. srpnja 2021., Volvo i dr. (C-30/20, EU:C:2021:604, u daljnjem tekstu: presuda Volvo i dr.), Sud je naveo da članak 7. točka 2. Uredbe Bruxelles Ia izravno i neposredno povjerava mjesnu nadležnost. Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, u skladu s člankom 7. točkom 2. te uredbe mjesna nadležnost može se utvrditi i na temelju mjesta u kojem je nastao štetni događaj (u daljnjem tekstu: mjesto štetne radnje) i na temelju mjesta u kojem je nastala šteta (u daljnjem tekstu: mjesto nastanka štete), tako da tužitelj može birati.

- 7 U skladu s presudom Suda od 5. srpnja 2018., *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-27/17, EU:C:2018:533, u daljnjem tekstu: presuda *flyLAL*), mjesto štetne radnje u slučaju zlorabe vladajućeg položaja (članak 102. UFEU-a) utvrđuje se na temelju radnji koje je poduzeo vladajući poduzetnik kako bi je proveo u praksi. Međutim, ako postoje zasebni događaji koji su dio zajedničke strategije i zajedno dovode do štete, potrebno je odrediti događaj od posebne važnosti za provođenje takve strategije. S obzirom na sudsku praksu Suda iz presude od 25. listopada 2011., *eDate Advertising i dr.* (spojeni predmeti C-509/09 i C-161/10, EU:C:2011:685, u daljnjem tekstu: presuda *eDate Advertising i dr.*), postupanje društava *Apple* i dr. navodna je zloraba vladajućeg položaja na tržištu do koje je došlo (i) u Nizozemskoj, što znači da su nizozemski sudovi međunarodno nadležni. Sud se u presudi *flyLAL* i presudi od 21. svibnja 2015., *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, u daljnjem tekstu: presuda *CDC Hydrogen Peroxide*) izjasnio i o utvrđivanju mjesta štetne radnje u slučaju zabranjenog nametanja preprodajne cijene (članak 101. UFEU-a). U skladu s tim presudama, mjesto štetne radnje ovisi o konkretnom događaju prilikom kojega je sporazum bio stvarno sklopljen ili je došlo do dogovora koji je sam bio uzrok navodne štete.
- 8 Iz presude Suda od 12. rujna 2018., *Löber* (C-304/17, EU:C:2018:701), proizlazi da se prilikom utvrđivanja mjesta nastanka štete ne može uzeti u obzir svako mjesto na kojem se mogu osjetiti štetne posljedice, nego da treba uzeti u obzir prvu štetu koja izravno proizlazi iz uzročnog rezultata, a ne narednih štetnih posljedica. Osim toga, iz presude *flyLAL* proizlazi da se mjesto nastanka štete nalazi u državi članici na čijem je području navodno nastala navodna šteta ako se tržište na kojem se poduzimalo protutržišno ponašanje nalazi u toj državi članici.
- 9 Kao prvo, sud koji je uputio zahtjev napominje da nizozemski zakonodavac nije predvidio određeni sud koji treba biti isključivo nadležan za odlučivanje o svim predmetima na temelju *WAMCA*-a, tako da je relevantno pitanje koji je sud mjesno nadležan na temelju Uredbe Bruxelles Ia. Osim toga, presuda *CDC Hydrogen Peroxide* ne može se bez daljnjega primijeniti u glavnom postupku jer se u ovom slučaju, za razliku od predmeta u kojem je donesena ta presuda, tražbine oštećenikâ ne objedinjuju, nego tužitelji, u svrhu zastupanja kolektivnih interesa oštećenikâ, djeluju u svoje ime.
- 10 Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev smatra da se, prilikom utvrđivanja mjesta štetne radnje, radnje koje su relevantne za *Apple*ovu zlorabu vladajućeg položaja na tržištu mogu povezati s činjenicom da je *App Store* s nizozemskim *storefrontom* posebno usmjeren na nizozemsko tržište te se u njemu čak upotrebljava nizozemski jezik. Sud koji je uputio zahtjev smatra da su relevantne radnje prodaje u *App Storeu* (kojom upravlja *Apple*), pri čemu *Apple* Irska djeluje kao isključivi distributer i posrednik te za to zadržava provizije od iznosa kupnje. Ako se primijeni sudska praksa iz presuda *flyLAL* i *eDate Advertising i dr.*, posljedično se može zaključiti da je, s jedne strane, do navodnih povreda prava tržišnog natjecanja došlo u Nizozemskoj i da su, s druge strane, nizozemski sudovi međunarodno nadležni. Međutim, za razliku od presude *flyLAL*, nedostaje mjesto u kojem se poduzima određena radnja jer se kupnje obavljaju na internetskoj

platformi. Slijedom toga, i dalje ostaje otvoreno pitanje koji je nizozemski sud mjesno nadležan.

- 11 Kao treće, sud koji je uputio zahtjev smatra da se mjesto nastanka štete za većinu korisnika nalazi u Nizozemskoj jer su ti korisnici obavljali kupnje u App Storeu s nizozemskim *storefrontom* i plaćali kupnje preko nizozemskih bankovnih računa. Iz toga proizlazi da je Nizozemska mjesto u kojem je nastala prva šteta. U tom pogledu još nije jasno koji je nizozemski sud nadležan. Iz presude Volvo i dr. može se zaključiti da je mjesno nadležan sud mjesta kupnje u kojem oštećenik ima domicil ili sjedište. Međutim, budući da su se kupnje obavljale preko mobilnih uređaja na internetskoj platformi, teško je utvrditi točno mjesto. Sud koji je uputio zahtjev pita može li u tom slučaju doći u obzir domicil korisnika/kupca. U tom bi slučaju bilo nesporno da je Rechtbank Amsterdam (Sud u Amsterdamu) nadležan za korisnike s domicilom u Amsterdamu, ali bi u pogledu odredbe članka 7. točke 2. Uredbe Bruxelles Ia bilo nejasno je li sud koji je uputio zahtjev nadležan i za korisnike koji nemaju domicil u Amsterdamu, ali imaju domicil u Nizozemskoj. Stoga bi mogli biti nadležni različiti sudovi iz raznih sudskih okruga, ovisno o domicilu stranke čiji se interesi zastupaju. Slijedom toga, postojala bi povećana opasnost od donošenja različitih odluka u sličnim slučajevima.
- 12 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev pita je li relevantno to što pravna osoba koja zastupa kolektivne interese podnosi kolektivnu tužbu za naknadu štete. U slučaju potvrdnog odgovora na to pitanje, treba odgovoriti na pitanje je li sjedište pravne osobe kriterij povezanosti za utvrđivanje nadležnosti suda koji je nadležan za cijelu državu članicu ili treba uzeti u obzir druge kriterije povezanosti. Ako se može uzeti u obzir sjedište pravne osobe koja zastupa interese korisnikâ, tužba za naknadu štete može se u skladu s člankom 220. Rv-a valjano i učinkovito podnijeti samo jednom sudu.
- 13 Naposljetku, sud koji je uputio zahtjev nastoji doznati ostavlja li Uredba Bruxelles Ia prostora za primjenu nacionalnih (u ovom slučaju nizozemskih) pravila o sukobu zakona (osobito članak 220. Rv-a) iako se tom uredbom nastoji izravno i neposredno utvrditi mjesno nadležni sud. To pitanje postavljeno je i u dvama zahtjevima za prethodnu odluku koje je Gerechthof Amsterdam (Žalbeni sud u Amsterdamu, Nizozemska) 19. rujna 2023. uputio Sudu (predmeti C-672/23 i C-673/23).